בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 11-10-2008 שטילרמן נ' הכללית החדשה ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

בפני כב' השופטת מיכל עמית - אניסמן

התובעת ליטל שטילרמן

נגד

הנתבעת הסתדרות העובדים הכללית החדשה

פסק דין

לפניי תביעה לפיצוי בגין עישון במקום עבודה.

<u>רקע עובדתי וטענות הצדדים</u>

1. התובעת הועסקה בעמותת מטה מאבק הנכים (להלן: "**העמותה**"), אשר משרדיה שוכנים בקומת הקרקע של בניין הנתבעת, החל מיום 23.6.2010 ועד למועד פיטוריה, ביום 15.5.2011. לטענתה, עובדי ומנהלי הנתבעת מעשנים בבניין באורח קבע במשרדיהם, במסדרונות ובחדרי המדרגות. התובעת, אשר סבלה מהעישון, פנתה אל יו"ר הנתבעת ביום 16.2.11 על מנת שיפעל למיגור התופעה, אולם, לטענתה, ללא הועיל (העתק מכתבי פנייה אל יו"ר הנתבעת והנתבעת צורפו כנספח א' לתצהיר התובעת).

2. בעקבות פנייתה של התובעת לעו"ד האוזנר, יו"ר המועצה הישראלית למניעת עישון, פנה האחרון ביום 9.5.2013 ליו"ר הנתבעת בדרישה לאכוף הוראות החוק למניעת העישון במקומות ציבוריים והחשיפה לעישון, התשמ"ג - 1983 (להלן: "**החוק למניעת העישון**") (מכתבו של עו"ד האוזנר מיום 9.5.2013 צורף כנספח ד' לתצהיר התובעת). לטענתה, אף פניה זו נותרה ללא מענה.

3. התובעת פוטרה מהעמותה, לשיטתה, נוכח לחץ אשר הופעל מצד הנתבעת, כי תפוטר וזאת עקב פניותיה החוזרות ונשנות באשר לתופעת העישון כאמור, שכן לא קיבלה התראה מוקדמת על פיטוריה, לא נערך לה שימוע ונסיבות פיטוריה אינן ברורות לה (העתק מכתב הפיטורין צורף כנספח ד' לכתב התביעה).

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 11-10-2008 שטילרמן נ' הכללית החדשה ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

4. התובעת טוענת כי הנתבעת הפרה סעיפים 1-5 לחוק למניעת העישון, שעה שכמחזיקת הבניין וכמי שלא פעלה כדי למנוע מעובדי הבניין מלעשן, לא קיימה פיקוח נאות, הקימה פינת עישון בקצה המסדרון בו היה ממוקם משרדה, באופן שאינו תקני ונהגה להציב מאפרות במסדרונות הבניין ובחדרי המדרגות בניגוד לחוק.

5. התובעת, מבססת את תביעתה על סעיף 63 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] בדבר הפרת חובה חקוקה של סעיפים 1-5 לחוק למניעת העישון. כמו כן, טוענת התובעת לרשלנותה של הנתבעת לפי סעיף 35 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש] לאור חובת זהירות מושגית וקונקרטית המוטלת עליה כלפי כל הבאים בשערי בניינה, ובין היתר, הגנה מפני גזים רעילים. בנוסף, טוענת הנתבעת לקיומה של עוולת התקיפה בכך שהנתבעת תרמה במחדליה ליצירת התנאים לתקיפה, בדרך של עישון, וכן למטרד לציבור.

6. התובעת עותרת לחיוב הנתבעת בסך של 58,032 ₪ בגין אובדן השכר בתוספת 30% תנאים סוציאליים (תלושי שכר לחודשים ינואר – אפריל 2011 צורפו כנספח י' לתצהיר התובעת), סך של 60,000 ₪ בגין נזק לא ממוני, סך של 100,000 ₪ פיצויים בגין נזק עישון ללא הוכחת נזק וסה"כ, לצורכי אגרה, העמידה את תביעתה על הסך של 80,000 ₪.

7. מנגד, טוענת הנתבעת, כי היא מקפידה והקפידה בעבר על קיום פיקוח יעיל של אכיפת החוק למניעת העישון, בין היתר, על ידי קב"ט הממונה על הבניין, הקצאת פינות עישון כדין והתקנת שילוט מתאים האוסר על עישון. בתקופת עבודתה של התובעת בבנין הנתבעת היתה פינת עישון בקומת הבנין הממוקמת בקצה המסדרון בו עבדה התובעת.

<u>דיון</u>

8. התובעת החלה עבודתה בשירות העמותה ביום **23.6.2010** בהיקף של 1/3 משרה - פעמיים בשבוע למשך שעתיים עד ארבע שעות [סעיף 5 לתצהירה של הגב' נעמי מורביה, יו"ר עמותת מאבק הנכים, (להלן: **"הגב' מורביה"**)], וזאת עד למועד פיטוריה, **ביום 15.5.2011**, אשר נכנסו לתוקף ביום 1.6.2011.

9. סעיף 1 לחוק למניעת העישון קובע כי ***"לא יעשן אדם במקום המפורט בתוספת*** (להלן - מקום ציבורי)".

10. האירועים מושא התביעה, התרחשו קודם לתיקון פרט 15 לתוספת לחוק למניעת העישון, אשר קבע, נכון לתקופה הרלוונטית, כי:

בית משפט השלום בראשון לציון

ת"א 11-10-2008 שטילרמן נ' הכללית החדשה ואח'

תיק חיצוני: קיים תיק עזר לשופט

"15. מקום עבודה, למעט חלק ממנו שהוא חדר או אולם שהעישון הותר בו במפורש בידי האחראי במקום לאחר התייעצות עם העובדים (להלן-אזור עישון), **ובלבד שבאזור העישון אין עובדים או נמצאים אנשים שהם או חלק מהם אינם מעשנים**; באיזור העישון יותר העישון אם יש בו סידורי אוורור תקינים ואם העישון בו אינו גורם למטרד בחלקים אחרים של הבנין; חדר או אולם שעובדים בו רק מי שהם מעשנים, יראו כאזור עישון מבלי שיהיה צורך בהיתר מפורש של האחראי במקום; לענין זה, "מקום עבודה" - כל מקום בבנים שעובדים בו אנשים ושאינו משמש למגורים...". (הדגשה לא במקור)

11. ביום 11.6.2012 תוקנה התוספת באופן שנקבע, כי פרט 15, בנוסחו דאז, יתוקן באופן הבא:

"15. מקום עבודה, למעט חדר נפרד לחלוטין שהוקצה לעישון בידי הנהלת המקום, לאחר התייעצות עם העובדים, אם הוקצה, ובלבד שיש בו סידורי אוורור תקינים והעישון בו אינו גורם למטרד בחלקים אחרים של הבניין ואין עובדים בו או נמצאים בו אנשים שהם או חלק מהם אינם מעשנים; לעניין חוק זה, "מקום עבודה" – כל מקום בבניין שעובדים בו אנשים ושאינו משמש למגורים ולרבות מקום כאמור שמי שמבצע בו עבודה הוא במסגרת שירות בכוחות הביטחון המנויים בפסקאות (1) עד (5) שבסעיף 11".

12. סעיף 2א לחוק למניעת העישון קובע חובות המחזיק מקום ציבורי, כאמור להלן:

"(א) **המחזיק של מקום ציבורי חייב לפקח ולעשות כל שניתן למניעת עבירות לפי סעיף 1(א) ו-(ב) בתחום המקום הציבורי שבהחזקתו.**

(ב) **יראו את המחזיק של מקום ציבורי כמי שמילא אחר הוראות סעיף קטן (א), אם הוכיח כי עשה את כל אלה:**

(1) פנה לאדם המעשן או המחזיק סיגריה, סיגרילה, נרגילה, סיגר או מקטרת כשהם דלוקים במקום ציבורי, בין בעצמו ובין באמצעות אחר מטעמו, לחדול מהמעשה האסור או נקט אמצעים סבירים כדי להבטיח מניעת עבירות לפי סעיף 1(א) ו-(ב);

(2) התלונן, בין בעצמו ובין באמצעות אחר מטעמו, בפני המפקח כמשמעותו בסעיף 7, על הפרת הוראות סעיף 1(א) או (ב), או עשה מאמץ סביר לעשות כן, אם על

אף פעולתו כאמור בפסקה (1), נמשכה הפרת הוראה מההוראות האמורות...". (הדגשה לא במקור).

13. מן הכלל אל הפרט. בענייננו, נשאלת השאלה האם עמדה הנתבעת בחובה בהתאם לסעיף 2א לחוק למניעת העישון וסעיף 15 לתוספת, לפקח ולעשות "כל שניתן" על מנת למנוע העישון בבניינה.

14. מהעדויות שהוצגו בפניי התרשמתי, כי הנתבעת פעלה לאכיפת החוק למניעת העישון על דרך של הקצאת חדרי עישון ושילוט מתאים ברחבי הבנין, בהתאם להוראות סעיף 15 לתוספת לחוק למניעת העישון.

15. אין חולק, אף לשיטתה של התובעת, כי בתקופת עבודתה בבנין הנתבעת, הקצתה הנתבעת פינת עישון בקומת הבנין בקצה המסדרון בו עבדה. כך, מר רוזנבלום, העובד כטרום מתמחה במשרד בא כוחה, ערך ביקור ביום 28.7.11 בבניין ההסתדרות, וצלם, בין היתר, פינת עישון (עמוד 14 לפרוטוקול בשורות 30-27). מכאן שהנתבעת הקצתה חדר לעישון על פי הוראות החוק למניעת העישון. טענתה של התובעת, ולפיה החדר שהוקצה לפינת עישון בתקופה הרלוונטית לכתב התביעה היה ללא איוורור, לא הוכחה. אין מקום לקבל את טענתה של התובעת בסיכומים מטעמה, כי הגב' מורביה העידה, כי פינות העישון לא היו מאווררות. כל שטענה הגב' מורביה בעדותה הוא, כי באותה העת לא היתה מערכת מיזוג אויר במסדרון (עמוד 32 לפרוטוקול בשורות 5-4 ושורות 14-11).

16. מכאן, שלא הוכח כי בפינות עישון באותה העת לא היו "סידורי אוורור תקינים" וכי "העישון בהם גרם למטרד בחלקים אחרים של הבנין".

17. כמו כן, מר רוזנבלום, שצלם התמונות שצורפו לראיות התביעה, טען בתצהירו, כי ראה עובדת מעשנת וכאשר נכנס למשרדה, כיבתה את הסיגריה בתוך מאפרה המונחת על השולחן. התמונה היחידה שצולמה על ידי מר רוזנבלום ובה נראית לכאורה עובדת מעשנת צולמה בתוך חדר, אשר לא הוכח לגביו כי אינו "חדר או אולם שעובדים בו רק מי שהם מעשנים". משכך, לא הוכח, כי לא ניתן לראות בחדר זה "כאזור עישון מבלי שיהיה צורך בהיתר מפורש של האחראי במקום", כמשמעו בסעיף 15 לתוספת לחוק למניעת העישון, בנוסחו דאז.

18. הגב' מוריביה הדגישה, כי איננה יכולה לאשר או להכחיש טענת התובעת, ולפיה בתקופה הרלוונטית עישנו בחדרים בסמוך לאזור בו היה מטה המאבק (עמוד 32 לפרוטוקול בשורה 26).

19. אף על פי כן, מצאתי ליתן אמון בעדותה של התובעת, לפיה לא היתה אכיפה מלאה של החוק למניעת העישון וכי במהלך עבודתה אצל התובעת היו מספר מקרים בהם עובדי הבנין עישנו שלא בפינות העישון או שלא בחדרים בהם נמצאים רק מי שהם מעשנים.

20. הנתבעת הגישה תצהיר עדות ראשית של מר יאיר עמר, קב"ט בבניין ההסתדרות, ולפיו הנתבעת הקפידה ועודנה מקפידה על קיומו של פיקוח יעיל על אכיפת החוק, בין היתר, באמצעותו בתפקידו כקב"ט הבניין וכן באמצעות הקצאת פינות עישון כדין והתקנת שילוט מתאים האוסר על העישון. מעדותו עולה, כי במידה ונתקל במבקר או בעובד מעשן בחלק שלא הוקצה לכך בבניין ההסתדרות, העיר לו והורה לו להפסיק את העישון מיידית (עמוד 20 לפרוטוקול בשורות 13-14).

21. עוד עולה מתצהירו של מר עמר, כי בבנין הנתבעת עובדים מאות עובדים ועשרות אלפי מוזמנים לבנין (סעיף 13 לתצהיר מר יאיר עמר). משכך, מקובלת עלי הטענה, לפיה יכולת הפיקוח והאכיפה של אדם אחד, שאין זה תפקידו היחיד, על אלפי אנשים בבנין, אינה מלאה.

22. עוד עולה מעדותו של מר עמר, כי בתקופת עבודתה של התובעת בבנין הנתבעת לא היתה כל אכיפה לאיסור עישון בחדרים בהם "עובדים או נמצאים אנשים שהם או חלק מהם אינם מעשנים", וכך מדבריו:

> "...שאדם יושב על החוק, שאדם יושב בתוך החדר וגם אם באים לפגישה והחדר סגור וזה לא מפריע, אם אני בא לפגישה אצל המנכ"ל ואומר שזה מפריע לי מחובתו לכבות, כך היה החוק אז.... (עמוד 16 לפרוטוקול בשורות 30-31).

ובהמשך:

> ש: תקן אותי אם אני טועה, אמרת תשובה מקודם שאם עובד מעשן בחדרו, אז אם העובדים שנכנסים לחדר מתלוננים על העישון הוא צריך להפסיק, ואם לא מתלוננים לא צריך להפסיק?
>
> ת. אם אני בתוך חדר בפגישה והדלת סגורה זה מה שאמרתי לפני" (עמוד 17 לפרוטוקול בשורות 19-22).

23. ואכן, בהתאם לנוסחו של סעיף 15 לתוספת במועד תקופת עבודתה של התובעת בבנין הנתבעת, לא היתה כל מניעה לעישון בחדרים בהם עובדים רק עובדים שהם מעשנים. איני מקבלת את טענת התובעת בסיכומים מטעמה כי לפני התיקון לחוק, "כבר נקבע כי עישון בחדרים הינו אסור" תוך הפניה לפסק דין בענין ת"ק 2201/08 **פאר נ' תאטרון ירושלים לאומנויות הבמה** (פורסם בנבו). כל שנקבע בפסק דין זה הוא, כי הנתבעת "הכירה באפשרות של עישון בחדרים, בניגוד להוראות החוק", ואין אתה למד מכך כי כל עישון בחדרים הינו אסור על פי הוראות החוק באותה העת.

24. לאחר התיקון לתוספת לחוק, הוצאו חוזרי מנכ"ל האוסרים עישון בחדרים. מר עמר צרף לתצהירו חוזר של מנכ"ל הנתבעת מיום 5.6.2011, 31.7.2011, 6.10.2011, 14.12.2011 ומיום 18.3.2012, קרי לאחר מועד פיטוריה של התובעת, בדבר רענון ההנחיות לאיסור עישון בחדרים, אלא בפינות עישון בלבד (נספח ד לתצהירו).

25. התובעת אמנם נמנעה מלציין את מספר המקרים בהם היתה עדה לעישון שלא בפינות עישון או שלא בחדרים של מעשנים בלבד, ואולם מצאתי לקבל טענתה, כי היתה עדה למספר מקרים כאלו.

26. בנסיבות אלו נמצא, כי אף שבוצעו פעולות מצד הנתבעת למניעת עישון, בפרסום חוזרים לעובדים, בשילוט ובאכיפה באמצעות הקב"ט, לא היתה אכיפה מלאה שעה שאמון איש אחד בלבד מטעמה של הנתבעת על אכיפת איסור העישון בבנין גדול המונה מאות עובדים ואורחים.

27. לפיכך, דין התביעה להתקבל חלקית ביחס למחדלי הנתבעת במניעת עישון כמצוות החוק ותקנותיו.

28. בשאלת גובה הפיצוי בגין מחדלי הנתבעת בנידון, נקבע מפי כב' השופט א. רובינשטיין ברע"א 9615/05 **אירית שמש נ' פוקצ'טה בע"מ** (פורסם בנבו):

> "איני סבור, מחד גיסא, כי יש מקום להנחיות "גורפות" של בית משפט זה באשר לגובה הפיצויים במקרה של הפרתו של חוק הגבלת העישון. בצדק ציין בא כוח המשיבה, כי בחוקים שבהם ביקש המחוקק לקבוע פיצויים ללא הוכחת נזק, עשה כן מפורשות (סעיף 7א לחוק איסור לשון הרע תשכ"ה-1965, סעיף 10 (א)(1) לחוק שויון ההזדמנויות בעבודה, תשמ"ח-1988, וסעיף 5(ב) לחוק איסור הפליה במוצרים ושירותים ובכניסה למקומות ציבוריים תשס"א-2000 – בכל

אלה נקבע הסכום של 50,000 ₪, ובסעיף 3א לפקודת זכות יוצרים – בין 10-20 אלף ₪). אין הוראה דומה בחוק בו עסקינן. קביעת פיצוי כזה היא בחצריו של המחוקק. ומאידך גיסא: בנסיבות הקיימות, עם זאת, יקשה מאוד – מטבע הדברים – להוכיח נזק ספציפי מעישון, העשוי להתגבש לאורך שנים רבות. את גרימת הנזק – כנדרש בסעיף 63(א) לפקודת הנזיקין – ניתן רק לשער על דרך "הסתברות מצטברת". ברי הוא, כי המבקשת ובא כוחה באים בתביעה בעלת אופי ציבורי יותר מאשר אישי. נתתי אל לבי גם את הקריטריונים שמנה בא כוחה המלומד של המבקשת לפיצוי, כגון מאמצי המחזיק במקום הציבורי למניעת הנזק, מידת הרווח שהופק, דרגת ההפרה, וכדומה. אף כי כאמור דומני ש"הכדור העיקרי" מצוי בתחומו של המחוקק, נראה לי שמשהופרה חובה חקוקה, ומשהמדובר במשפחה ובה ילדים ואשה בהריון, יש מקום ליתן ביטוי חזק יותר – ולוא גם עדיין במישור הסמלי – לנזק, לשם הרתעת הרבים. זאת, גם ברוח דבריו של השופט המלומד בבית המשפט המחוזי, כי היה מקום לחיוב גבוה יותר, ואף ברוח דבריו של המשנה לנשיא ש' לוין ברע"פ 2788/00 נמר נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(3) 385, 385, בהקשר אחר, כי לא בעניין של מה בכך עוסקים אנו, אלא במקום בו "ביקש המחוקק לתת ביטוי נורמטיבי לנורמות-תרבות" – בנידון דידן בתחום הבריאות, בגדריה של תרבות שירות".

29. דוגמאות בפסיקה באשר לעישון במקומות עבודה ניתן למצוא, בין היתר, בפסיקה של בית הדין האזורי לעבודה. כך לדוגמא, בעב 6817/04 **קומלוש נ' א.א. גדסי תבניות בע"מ** (פורסם בנבו) עבד התובע אצל הנתבעת שנתיים ימים, ותבע את הנתבעת בטענה, כי העישון בנתבעת גרם לו סבל רב. בית הדין האזורי קבע, כי התובע פוטר בניגוד לחוק הגנה על העובדים ופסק לטובתו פיצוי בשיעור של 25,000 ₪.

30. **בתק 2201/08 הנ"ל** נדונה תביעה של תובעת אשר עבדה כקופאית אצל הנתבעת, נקבע כי הנתבעת הפרה את החוק והתקנות ונפסק פיצוי בשיעור של 5,000 ₪.

31. בס"ע 27898-06-10 **פיקס נ' עירית קריית שמונה** (פורסם בנבו), עליו מבקשת התובעת להסתמך בסיכומיה, ואשר במסגרתו נפסק פיצוי לתובע בשיעור של 25,000 ₪, לא צויין במסגרת פסק הדין נסיבות ההפרה ותקופת עבודתו של התובע אצל הנתבעת.

32. בס"ע 41297-01-11 **תמם אביטל נ' עו"ד אמיר גאנם** (פורסם בנבו), נדון עניינה של התובעת, אשר עבדה כפקידה במשרד הנתבע משך עשרה חודשים במשרה מלאה, ובעת מועד התפטרותה היתה בהיריון. בית הדין פסק פיצוי בשיעור של 10,000 ₪.

33. בת"ק 24174-04-13 **טסלר נ' ביג בג שיווק (2000) בע"מ** (פורסם בנבו) נקבע, כי מרבית התנאים שנקבעו בחוק למניעת העישון לא התקיימו במקום העבודה, ונפסק פיצוי בשיעור של 1,000 ₪, בין היתר, בשל העובדה כי דובר באירוע חד פעמי.

34. במקרה דנן, בבואי לקבוע את גובה הפיצוי ובהינתן גובה הפיצויים המקובל בפסיקת בתי המשפט, כאמור לעיל, התחשבתי בכך שעסקינן במקום עבודתה של התובעת (הגם שהנתבעת איננה מעסיקתה של התובעת), בו תנאי העבודה נכפים עליה, ללא יכולת להרחיק עצמה מהעישון הפאסיבי, אם כי עבודתה היתה בהיקף של משרה חלקית, פעמיים בשבוע - 4-5 שעות בכל פעם (עמוד 29 לפרוטוקול בשורות 13-16) ולתקופה של כעשרה חודשים בלבד. **יחד עם זאת,** הנתבעת פעלה ליישום הוראות החוק למניעת העישון, בין על דרך של הצבת שלטים, הקמת חדרי עישון ומינוי ממונה על אכיפת החוק למניעת העישון.

35. כמו כן, מצאתי לקבל את עדותה של הגב' מורביה, יו"ר עמותת מטה מאבק הנכים, שהיתה מהימנה לחלוטין, ולפיה מדובר בתובעת בעלת רגישות יתר לרעשים וריחות, כפי שהעידה יו"ר העמותה (עמוד 27 לפרוטוקול בשורות 23-25; עמוד 31 לפרוטוקול בשורה 14 ועמוד 33 לפרוטוקול בשורות 17-25).

36. זאת ועוד, לא הוכח, כי סיום עבודתה של התובעת בעמותה קשור בצורה זו או אחרת לדרישותיה להפסקת העישון. מתצהיר הגב' מורביה עולה כי במסגרת תפקידה כמזכירת העמותה, אשר כלל בין היתר קבלת קהל, קיבלה התובעת את הקהל בסבר פנים קשות, בחוסר אדיבות והותירה אותו פעמים רבות ללא מענה מתאים (סעיף 7 לתצהירה של הגב' מורביה). בנוסף, הייתה התובעת מאחרת לעבודתה בקביעות, נעדרת פעמים רבות, לעיתים ללא כל הודעה מוקדמת, ולא מבצעת תפקידה כראוי. לאור זאת, מצאתי לקבל את עדותה של הגב' מורביה, כי עוד בטרם התלוננה התובעת בפני ההסתדרות בעניין העישון, התריע בפניה מר ניסים מורביה, מנכ"ל העמותה, פעמים רבות כי אינה מתפקדת כראוי ואף נתן לה הזדמנויות רבות לשיפור תפקודה אך ללא הועיל. לבסוף, נאלץ לפטרה.

37. סופם של דברים, בהיעדר חובת הוכחת קיומו של נזק, ובשים לב למכלול הנסיבות המפורטות לעיל, אני מחייבת את הנתבעת לשלם לתובעת פיצוי **בסך של 14,000** ₪.

38. כמו כן, תשלם הנתבעת הוצאות בסכום האגרה, כפי ששולמה, ושכר טרחת עורך דין בסך של 3,500 ₪.

39. סכומים אלו ישולמו תוך 30 יום שאם לא כן ישאו הפרשי הצמדה וריבית כחוק מהיום ועד למועד התשלום המלא בפועל.

40. לא מצאתי כל ממש ביתר טענות התובעת.

<u>המזכירות מתבקשת לשלוח פסק הדין לב"כ הצדדים.</u>

ניתן היום, כ"ז שבט תשע"ד, 28 ינואר 2014, בהעדר הצדדים.

מיכל עמית - אניסמן, שופטת